OCTAVIAN GOGA

POEZII ALESE

TIPOGRAFIA
C. SFETEA, BUCUREŞTI
1915

OCTAVIAN GOGA

POEZII ALESE

C. SFETEA, BUCUREŞTI
1915

DE ACELAŞ AUTOR:

Poezii, premiate de Academia română.

Ne chiamă pământul, poezii.

Din umbra zidurilor, poezii.

Insemnările unui trecător, crâmpeie din sbuciumările de peste munţi.

Domnul Notar, dramă în trei acte.

O seamă de cuvinte, schiţe din Ardeal.

Strigăte în pustiu, cuvinte din Ardeal într'o ţară neutrală.

Octavian Goga.

Iubite Cetitor,

Urmând o linie dreaptă ce mi-am impus, de-a duce până la sfârşit lupta pentru o ideie, am primit cinstea de-a mă înfăţişa la alegerea colegiului II de Cameră la Romanaţi.

Nu pot să-ţi dau altceva decât câteva picături răzleţe din frământarea unui suflet pentru durerile altora. Smulg deci aceste versuri în cari se oglindeşte un program de viaţă.

Ceteşte-le şi, dacă vor găsi un răsunet în sufletul tău, ascultă-ţi povaţa conştiinţei.

Caracal, 20 Decemvrie 1915.

Octavian Goga

RUGĂCIUNE

Rătăcitor, cu ochii tulburi,
Cu trupul istovit de cale,
Eu cad neputincios, stăpâne,
În faţa strălucirii tale.
În drum mi se desfac prăpăstii
Şi'n negură se 'mbracă zarea,
Eu în genunchi spre tine caut:
Părinte-orânduie-mi cărarea!

În pieptul zbuciumat de doruri
Eu simt ispitele cum sapă,
Cum vor să-mi tulbure izvorul
Din care sufletul s'adapă.
Din valul lumii lor mă zmulge
Şi cu povaţa ta 'nţeleaptă,
În veci spre cei rămaşi în urmă,
Tu Doamne, văzul mieu îndreaptă.

Desleagă minţii mele taina
Şi legea farmecelor firii,
Sădeşte 'n braţul mieu de-apururi
Tăria urii şi-a iubirii.
Dă-mi cântecul şi dă-mi lumina
Şi zvonul firii 'ndrăgostite,
Dă-i raza soarelui de vară
Pleoapei mele ostenite.

Alungă patimile mele,
Pe veci strigarea lor o frânge
Şi de durerea altor inimi
Învaţă-mă pe mine-a plânge.
Nu rostul mieu, de-apururi pradă
Ursitei maştere şi rele,
Ci jalea unei lumi, părinte,
Să plângă 'n lacrimile mele.

Dă-mi tot amarul, toată truda
Atâtor doruri fără leacuri,
Dă-mi viforul în care urlă
Şi gem robiile de veacuri.
— Demult gem umiliţii 'n umbră,
Cu umeri gârbovi de povară...
Durerea lor înfricoşată
În inimă tu mi-o coboară.

În suflet seamănă-mi furtună,
Să-l simt în matca-i cum se zbate,
Cum tot amarul se revarsă
Pe strunele înfiorate;
Şi cum subt bolta lui aprinsă,
În smalţ de fulgere albastre,
Închiagă-şi glasul de aramă:
Cântarea pătimirii noastre.

NOI

La noi sînt codri verzi de brad
Şi câmpuri de mătasă;
La noi atâţia fluturi sînt
Şi-atâta jale 'n casă.
Privighitori din alte ţări
Vin doina să ne-asculte;
La noi sînt cântece şi flori
Şi lacrimi multe, multe. . . .

Pe boltă sus e mai aprins,
La noi, bătrânul soare,
De când pe plaiurile noastre
Nu pentru noi răsare...
La noi de jale povestesc
A codrilor desişuri,
Şi jale duce Murăşul
Şi duc tustrele Crişuri.

La noi nevestele plângând
Sporesc pe fus fuiorul,
Şi 'mbrăţişându-şi jalea plâng:
Şi tata şi ficiorul.
Subt cerul nostru 'nduioşat
E mai domoală hora,
Căci cântecele noastre plâng —
In ochii tuturora.

Şi fluturii sînt mai sfioşi,
Când zboară 'n zări albastre,
Doar roua de pe trandafiri —
E lacrimi de-ale noastre.
Iar' codri ce 'nfrăţiţi cu noi
Îşi înfioară sânul,
Spun că din lacrimi e. 'mpletit
Şi Oltul nost' bătrânul...

Avem un vis neîmplinit,
Copil al suferinţii, —
De jalea lui ne-au răposat
Şi moşii şi părinţii...
— Din vremi uitate, de demult,
Gemând de grele patimi:
Deşertăciunea unui vis
Noi o stropim cu lacrimi...

OLTUL

Mult iscusita vremii slovă
Nu spune clipa milostivă,
Ce ne-a 'nfrăţit pe veci necazul
Şi veselia de-o potrivă...
Mărită fie dimineaţa
Ce-a săvârşit a noastră nuntă,
Bătrâne Olt! — cu buza arsă
Îţi sărutăm unda căruntă.

În cetăţuia ta de apă
Dorm cântecele noastre toate
Şi fierbe tăinuita jale
A visurilor sfărâmate.
Tu împleteşti în curcubeie
Comoara lacrimilor noastre
Şi cel mai scump nisip tu-l duci
În vadul Dunării albastre.

La sânul tău vin, în amurguri,
Sfioase, fetele fecioare,
Şi dimineaţa vin neveste
Cu şorţul prins în cingătoare —
Şi vin păstori cu gluga albă,
Din fluer povestindu-şi dorul —
Şi câte cântece şi lacrimi
Nu duce valul, călătorul . . .

Drumeţ, bătut de gânduri multe,
Ne laşi atât de greu pe noi,
Îmbrăţişându-ne câmpia
Te uiţi adesea înapoi.
Aşà domol te poartă firea,
Căci duce unda-ţi gânditoare :
Durerea unui neam ce-aşteaptă
Demult, o dreaptă sărbătoare.

— Demult, în vremi mai mari la suflet,
Erai şi tu haiduc, moşnege, —
Când Domni vicleni jurau pe spadă,
Să sfarme sfânta noastră lege;
Tu, frate plânsetelor noastre
Şi răsvrătirii noastre frate,
Urlai tăriilor amarul
Mâniei tale 'nfricoşate.

Cum tresăriau încremenite,
În jocurile lor buiestre,
Oştiri cu coifuri de aramă
Şi roibi cu aur pe căpestre,
Când la strigarea ta de tată
Grăbiau din codri la poiene,
Strângând săcuri a subsuoară,
Feciorii mândrei Cosânzene.

Zdrobită 'n praf, murià arama
Şi codrul chiotià, viteazul;
Iar tu, frăţine, mare meşter,
Biruitor frângeai zăgazul
Şi 'mbujorându-te la faţă,
Treceai prin văile afunde,
Încovoindu-ţi îndărătnic
Măreţul tău grumaz de unde.

— Slăvite fărmituri a vremii,
De mult v'am îngropat văleatul...
Neputincios pari şi tu astăzi —
Te-a 'ncins cu lanţuri Împăratul.
Ca unda ta strivită, gemem
Şi noi, tovarăşii tăi buni,
Dar de ne-om prăpădi cu toţii
Tu, Oltule, să ne răzbuni!

Să verşi păgân potop de apă
Pe şesul holdelor de aur;
Să piară glia care poartă
Înstrăinatul nost' tezaur;
Ţărâna trupurilor noastre
S'o scurmi de unde ne 'ngropară
Şi să-ţi aduni apele toate,
— Să ne mutăm în altă ţară!

PLUGARII

La voi aleargă totdeauna
Truditu-mi suflet să se 'nchine;
Voi singuri străjuiţi altarul
Nădejdii noastre de mai bine.
Al vostru-i plânsul strunei mele:
Creştini ce n'aveţi sărbătoare,
Voi cei mai buni copii ai firii,
Urziţi din lacrimi şi sudoare.

Cu mila-i nesfârşită, cerul
Clipirii voastre 'nduioşate,
I-a dat cea mai curată rază
Din sfânta lui seninătate.
El v'a dat suflet să tresară
Şi inimă să se 'nfioare,
De glasul frunzelor din codru,
De şopot tainic de izvoare.

În coapsa grăitoarei mirişti,
De vreme plugul vostru ară;
E primăvară pe câmpie
Şi 'n ochiul vostru-i primăvară.
Blând tainele vi le desface
Din sânu-i milostiva glie,
Căci toată floarea vă cunoaşte
Şi toată frunza ei vă ştie.

Purtaţi cu braţele-amândouă
A muncii rodnică povară,
Supt strălucirea 'nlăcrimată
A dimineţilor de vară.
Şi nimeni truda nu v'alină,
Doar' bunul cerului părinte,
De sus, pe frunte vă aşează
Cununa razelor lui sfinte.

A voastră-i jalea cea mai mare,
A voastră-i truda cea mai sfântă,
Stăpânul vitreg vă lovește,
Când cerul bine vă cuvântă.
Dar dacă 'n schimbul pânii voastre,
Piticul vă plătește fiere,
Îndurător v'ascultă Domnul
Și vă trimite mângăiere.

Când doarme plugul pe rotile,
În pacea serilor de toamnă,
La voi coboară Cosânzeana,
A visurilor noastre Doamnă.
Vin crai cu argintate coifuri
Și 'n aur zânele bălaie:
Atâta strălucire 'ncape
În bietul bordeiaș de paie.

Frați buni ai frunzelor din codru,
Copii ai mândrei bolți albastre,
Sfințiți cu roua suferinții
Țărâna plaiurilor noastre!
Din casa voastră, unde 'n umbră
Plâng doinele și râde hora,
Va străluci odată vremii
Norocul nostru-al tuturora. .

A mea e lacrima ce 'n tremur
Prin sita genelor se frânge,
Al mieu e cântul ce 'n pustie
Neputincioasa jale-şi plânge.
Ci 'n pacea obidirii voastre,
Ca 'ntr'un întins adânc de mare,
Trăieşte 'nfricoşatul vifor
Al vremilor răzbunătoare.

APOSTOLUL

Ca o vecernie domoală
Se stinge svonul din dumbravă,
Pleoapa soarele-şi închide
Sus pe-o căpiţă de otavă.
Norodul a cuprins podmolul
Lângă frăgarul din uliţă, —
De cârjă sprijinit răsare
Bătrânul preot la portiţă.

Moşneag albit de zile negre,
Aşà îl pomenise satul,
Pe pieptărelul lui de lână
Purtând un ban dela 'mpăratul.
— Domol, în mijloc se aşează,
Şi sprijinind încet toiagul,
Clipind din genele cărunte
Începe-a povestì moşneagul.

Întreg poporul ia aminte,
Ascultă jalnica poveste,
Şi fusul se opreşte 'n mâna
Înduioşatelor neveste.
Moşnegii toţi fărâmă lacrimi
Cu genele tremurătoare,
Aprinşi feciorii strâng prăseaua
Cuţitului din cingătoare.

Atâtea patimi plâng în glasul
Cuvântătorului părinte
Şi-atâta dor aprind în inimi
De clipa răzbunării sfinte.
— Bătrânul mag înalţă fruntea,
Ce sfânt e graiul gurii sale:
Din el va luminà norocul
Acestui neam sfârşit de jale!

Acelaş dor tresare 'n piepturi,
Când glasul strigător răsună,
Şi gemăt înfioară firea
Prelung şi greu ca o furtună.
Frăgarul îşi îndoaie coapsa,
Iar de prin văi purcede vântul,
Prin largul albelor văzduhuri,
Să ducă cerului cuvântul.

Din cetăţuia strălucirii
Coboară razele de lună,
Pe-argintul frunţii lui boltite
Din aur împletesc cunună.
— Cuvine-se hirotonirea
Cu harul cerurilor ţie,
Drept vestitorule apostol
Al unei vremi ce va să vie.

DASCĂLUL

Moşneag senin, cu tâmpla ta curată
O cer pe veci, nădejdii mele pază,
Din soarele copilăriei mele
Pe fruntea ta mai licăreşte-o rază.
În suflet simt cum negura se sfarmă
Şi se 'mpleteşte albă dimineaţă,
Când ochiul tău în inimă-mi coboară,
Topind încet cetatea ei de ghiaţă,

Azi, ca un sfânt dintr'o icoană veche,
Blând îmi răsai cu faţa ta blajină,
Cu zâmbet bun, cu ochi cuminţi şi limpezi,
Strălucitori de lacrimi şi lumină.
Cu tine-aduci atâtea nestemate
Din îngropatul vremilor tezaur
Şi amintirea 'n ţara ei mă poartă,
Cu pas încet, în carul ei de aur . . .

Mă văd în pragul zilelor mai bune . . .
O casă 'n deal, cu straşine plecate,
Unde-ascultà de sfaturile tale
Atâta râs şi-atâta sănătate.
În frunte, tu păreai un mag din basme,
Când soarele trecând peste fântână,
Blând pătrundeà prin straşina de paie
Şi luminà bucoavna ta bătrână.

— A fost de mult. — O rază care luptă
Zadarnic cu câmpiile de ghiaţă. —
Vezi, astăzi valul altei vieţi mă poartă
Şi 'nţelepciunea altei lumi mă-'nvaţă.
Dar sufletul şi-acum îşi are cuibul
Acolo sus în satul de subt munte,
Unde şi azi zâmbeşte împăcată,
Curata cinste-a pletelor cărunte.

Bucoavna ta, subt pragul de pe grindă,
Îşi hodineşte 'nvăţătura moartă,
Dar glasul tău şi azi, la zi de praznic.
Toată povara greului o poartă.
— Pierdut ascult troparul tău din strană
Şi tainică şi sfântă-mi pare clipa,
Pare că duhul altei lumi m'atinge,
În zbor domol, pe frunte cu aripa.

Căci simt plutind prin fumul de tămâie
Sfinţenia cântării preacurate,
Ce-a rumenit o lume cu senina
Cucernicie-a vremilor uitate.
Şi 'n ochii tăi văd strălucind scânteia
Din focul mare-al dragostii de lege,
Ce prin potopul veacurilor negre
Ne-a luminat cărările pribege.

DELA NOI

Cu fruntea 'n ţărână, plângând azi ne vezi
Din slavă, cerescule soare;
Rugămu-ne ţie, azi sufletul nostru
Tu lasă-l departe să zboare.
Trimite şi vântul, pribeagul drumeţ,
El crainicul bolţii albastre,
Să ducă departe pe aripa lui
Cuvântul strigărilor noastre.

Acolo, departe, spre soare răsare,
În freamăt de foi din dumbravă,
Pe veci cetluite în marmură rece,
Dorm clipele noastre de slavă.
Voi sînteţi acolo, viteji pârcălabi,
Şi voi, prea cinstiţilor vornici,
Statornici în cinstea de lege şi ţară,
În focul credinţei statornici.

Acolo dormi şi tu, arhanghel bătrân,
Tu Ştefane, sfânt Voevoade,
Ce-ai scris strălucirea norodului tău
Cu sânge duşman de noroade.
De sfânta ta dreaptă, de spada ta sfântă,
Spun toate poveştile slovei,
— Să nu se 'nfioare de numele tău
Nu-i frunză în codrii Moldovei...

Azi maşteră-i vremea... Acum văduvite
Zac sfintele tale oţele
Şi luna când trece de milă tresare,
Căci vede rugina pe ele.
Amarnic ne poartă pe strâmbe cărări
Vicleana şi vitrega soarte,
Mărit Voevoade, — în ţara ta azi
Şi vise şi fulgere-s moarte...

Noi sîntem drumeţii piticilor vremi,
Pitici în putinţă şi vrere,
Copii fără sprijin ne scurgem viaţa
Din dor şi din nemângăiere.
A noastră moşie, frumoasă nespus,
Grumazul şi-a 'ntins spre pierzare,
Căci braţele noastre azi spadă nu strâng
Şi steag ţara noastră nu are...

Măria Ta! Sîntem bătuţi de nevoi,
La noi în zadar ară plugul,
Căci holdelor noastre cu spicul de aur
Străinul le fură belşugul.
Am vrea să purcedem cu jertfele laudei,
Dar n'avem nimica la casă...
Măria Ta! — Toate străinii le duc
Şi numai cu lacrimi ne lasă...

Dar spunem cu toţii nevestelor noastre
Să plângă cu lacrimi de jale,
Potopul să treacă şi plaiuri şi munte
Să spele oţelele tale.
Atunci, când în soare din nou străluci-vor,
— De sus din a ta 'mpărăţie:
Crai tânăr, crai mândru, crai nou să le 'ncingă,
Trimite, rugămu-ne ţie!

PĂRĂSIŢI

Stinsă-i para lumânării
De pe lespedea de piatră
Şi bătrânii bieţi alături
Tot mai stau uitaţi la vatră.

Luna trece şura popii,
Luminând în drum pridvorul, —
Pipa moşului nu arde,
Baba şi-a uitat fuiorul.

Doar târziu, când prind mai aprig
În vecini să latre câinii,
Ei tresar, se văd în faţă
Şi plâng amândoi bătrânii.

— Câtă jale le-a fost scrisă!
Doi feciori aveau la casă...
Unu-i mort de astă toamnă,
Altul stă cu domni la masă.

CLĂCAŞII

Erà în miezul zilelor de vară —
Şi soarele din drumul lui de pară
Îşi trimiteà săgeţile aprinse.
Din brâul lui, din haina lui senină,
Descopciate ţinte de lumină
Cădeau sfărmate 'n pulbere de rază
Pe revărsarea ţarinei întinse
Şi ascuţiau ucigătoare suliţi . . .

— Eu le vedeam înșiruirea lungă,
Cum gârbovită 'ncet înaintează,
Cum stăruind prin holdă-şi taie uliţi
Cerşitorind cu ochii stinşi o dungă
De nor pribeag în vânătul din zare.
Când secerea 'n trudita ei cărare
Şir aşterneà în znopii grei de aur,
Prisosul sfânt de binecuvântare.

— Erau clăcaşi: oştenii fără nume
Ce duc războiul mare-al tuturora,
Ei ce se sting în neguri şi uitare
Şi cad şi mor de cruda 'mpovărare
A tuturor durerilor din lume...

Erau atâţi în slujba lor de clacă,
Cei osândiţi să plângă şi să tacă:
Moşnegi slăbiţi, ce scris' aveau pe frunte
Zădărnicia pletelor cărunte;
Bărbaţi sfârşiţi, cu sufletele moarte,
Cu tot amarul unei vieţi deşarte.
Şi 'n lung şirag femeile trudite,
Cu ochii stinşi, cu sânul supt de trudă,
Înaintau în cale gârbovite
De munca lungă, vitregă şi crudă.
Cum se târà poporul mut de umbre
Părea o ceată tristă de 'ngropare
Şi arşiţa cădeà ucigătoare
Pe-a secerii sclipire ne 'ndurată.

— În urma lor, încet fără zăbavă,
Ca un blestem din vremuri înoptate,
Ca o pedeaps' a veacuri de păcate
Venià stăpânul gliei odrăslite,
Cu zâmbetul nădejdii împlinite,
Cu pasul greu de-atâta sănătate.
Obrajii lui se aprindeau în pripă
Şi 'n ochii lui ardeà mânia oarbă,
Când vre-un moşneag sta locului o clipă,
Tremurător cu mâneca să-şi şteargă
Sudoarea grea ce-i picurà din barbă.

Şi se târà poporul mut de umbre,
Neputincioasă ceată de 'ngropare.

*

Iar' când a fost în ceasul de amiază
Şi le-au adus merindea lor amară
Din pâne de neghină şi săcară,
Ei stau sfârşiţi, cu ochii duşi departe
În adâncimea zărilor deşarte.

— Eu le vedeam înşiruirea lungă
De mucenici nerăsplătiţi ai pânii,
Cei logodiţi de veacuri cu durerea,
Şi două lacrimi mi-au curmat vederea.
Căzând încet în bulgării ţărânii . . .

Din ceata lor grăbită se desprinde,
Întreg lăsându-şi codrul de merinde,
Cu chipul stins o umbră de femeie,
Lângă'un răzor ea stă îngrijorată,
Priveşte 'n jos şi sânul şi-l descheie,
Mângâietor s'apleacă să ridice
Un făt bălan ce adumbrit de spice
A adormit pe-un aşternut de glugă.
Ea blând ridică-l stând îngenunchiată
Şi 'ncet îi dă copilului să sugă...

— Cutremurat de clipa asta sfântă,
Un gând simţiam cum sufletu-mi frământă,
Cum mă supune gândul şi mă 'ndeamnă,
Poruncitor cum drumul mi-l arată:

Ca un proroc cu faţa 'mbujorată
Să cad la poala mamei din ţărână
Şi sărutându-i înăsprita mână
Şi haina ei de sfântă preacurată,
Genunchii mei să-i plec de închinare!
Şi pe copilul ce zâmbeşte 'n pace,
Înfăşurat în scutece sărace,
Eu să-l ridic cu braţele-amândouă
În strălucirea arşiţei din slavă,
În razele ce cad dogoritoare,
Să-l înfrăţesc cu vulturul din zare
Şi să-l cunun cu doina din dumbravă!

Căci inima purcede să-mi desgroape
Comoara ei de doruri ne 'mplinite
Şi simt amarul ţarinei robite
Şi simt ruşinea neagră cum mă 'neacă,
Simt cum lumină 'ncepe să se facă,
Cum moare bezna vechilor păcate
Şi sufletul înviorat îmi spune
Că fătul ăst' al patimii amare
Şi-al dorului ce moare 'n aşteptare
E solul sfânt... înfricoşatul crainic,
Izbăvitor durerilor străbune.

Azi ochii lui ascund în adâncime
Măreaţa taină nepătrunsă mie
A ciasului cel poruncit să vie,
Să sfarme jalea din viitorime.
— El, cel frumos și frate bun cu glia,
Nou întrupatul suflet de Mesia,
Va fi judeţul ciasului de mâne,
Ce 'ntr'un zorit aprins de dimineaţă
Cu mâna lui vitează, îndrăzneaţă,
Zdrobi-va cartea legilor bătrâne.

El va 'ntrupà în strigăt de chiemare
Cuvântul sfânt ce azi adăposteşte,
În licăriri de tainice altare,
Biserica nădăjduirii noastre.

Şi strigătul într'aripat va creşte,
Prin plaiuri largi, prin munţi purtând cuvântul,
Şi va trezì din somnul lui pământul
Şi rumeni-va zările albastre.

Atunci — în ziua mare-a învierii
Aceşti ostaşi cu feţe ofilite,
Cu zâmbet mort, cu suflete trudite,
Ca 'ntineriţi de suflul primăverii
S'or ridicà, ei cari au fost străjerii
Amarului și-ai morţii și-ai durerii,
Cu braţul greu de greul răsplătirii.
— Toată ţărîna gliei desrobite
Şi munţii toţi și-adâncurile firii
Vor prăznuì din pacea lor urnite
Înfricoşata clip' a premenirii,
Când suflet nou primeşte întrupare
Şi 'n strălucirea razelor de soare
El hărăzeşte vremii 'mbătrânite:
Vestmântul nou, de nouă sărbătoare.

COSAŞUL

S'a fost pornit un vânt molatec
Să mişte papura din baltă,
Într'un oftat prelung şi sâlnic
Gemeà tulpina ei înaltă.
Călătoreà de-atâta vreme
Bolnavul vânt, mergeà departe,
Şi semănà atâta jale
De-alungul miriştilor moarte.

Mureau ovesele pe dealuri
Sub răsuflarea-i de otravă
Şi se uscau în rădăcină
Livezi întinse de otavă.
Alături tremurà porumbul,
Cu trupul chinuit de sete,
Şi se frângeà troznind în noapte
Ca o oştire de schelete...

Mai sus, la deal, în spre dumbravă,
În colţ la marginea poienii,
Erà un car cu oiştea 'ntoarsă
Şi 'n jug alături boulenii:
Sărmane, blânde dobitoace!
În căutătura lor amară
Se răsfrângeà întreagă jalea
Acestui trist amurg de vară...

În faţa lor stăteà pe gânduri
Tovarăşul sdrobit de luptă,
Înfiorat de truda stearpă,
Un biet cosaş cu faţa suptă.
Şi cum şedeà bătându-şi coasa
Întins pe sdrenţuita zeghe,
Cu ochii stinşi, păreà ţăranul
Un mucenic de legea veche.

Eu mă uitam, cu milă 'n suflet,
La mâna lui de soare arsă;
Vedeam cum din apus o rază
Pe frunte 'ncet i se revarsă.
Şi, cum treceam tăcut în cale,
Din glasul coasei chinuite
Se 'nfiripà povestea mare
A mânilor nerăsplătite.

Ţipà pe urma mea oţelul,
Simţeam cum blastămă şi plânge,
Şi ceriu 'mbujorat departe
Părea tivit cu foc şi sânge.
În sufletu-mi strivit de groază
Păgâne patimi prind să fiarbă:
— Trudită, chinuită coasă,
Vei mai così tu numai iarbă?...

DE DEMULT...

Tot mai rar s'aud în noapte clopotele dela strungă,
Patru inşi la popa'n casă ţin azi sfat de vreme lungă.

Într'un sfeşnic ard pe masă două lumânări de ceară,
Plin de grije, peană nouă moaie popa'n călimară:

„Patru juzi din patru sate, dela Murăş mai la vale,
Cu supunere se 'nchină astăzi Înălţimii tale,

Luminate Împărate! — Scriem carte cu'ntristare,
Ne-au luat păşunea domnii, fără lege şi'ntrebare...

Semne-aveam şi'n miezuine le-au fost pus de mult bătrânii,
De pe când în ţara asta numai noi eram stăpânii...

Nu mai sunt acum pe câmpuri, toate le-a sfărmat duşmanul
Şi pe Iuonuţ al Floarii ni l-au prăpădit sărmanul.

Ne mor vitele'n ogradă şi ni-e jale nouă foarte,
Şi'nălţate Împărate, noi n'am vrea să facem moarte!

Dar ne vrem moşia noastră, vrem şi pentru mort dreptate!
Ale Înălţimii tale slugi supuse şi plecate,

Am trimis această carte şi precum ca să se ştie
Scris-am eu popa Istrate în ziua de Sfânt-Ilie.

Iar noi patru juzi cu toţii nu ştim slova şi scrisoarea,
Punem degetul pe cruce şi'ntărim şi noi plânsoarea."

La fereastră's zori de ziuă şi pătrund încet în casă,
Juzii, treji de gânduri grele, stau cu coatele pe masă.

O nădejde luminează feţele nemângâiete.
A'ntărit scrisoarea popa: la tot colţul o pecete.

Moş Istrate se ridică şi cu mâna tremurată
Pune cartea în năframă, de trei ori împăturată...

Inţolit de drum jitarul Radu Roată se iveşte,
Vechi căprar din cătănie ştie carte pe nemţeşte.

El aşează'n sân scrisoarea şi sărută mâna popii,
Juzii-i strâng odată mâna, le mijesc în gene stropii,

Stau cu popa'n pragul porţii, ochii lor spre drum se'ndreaptă,
Când cu traista subsuoară şi toiagu'n mâna dreaptă,

In sclipirea dimineţii, care rumeneşte satul,
Radu Roată pleacă'n lume cu scrisoare la'mpăratul.

COLINDĂ

Moş Crăciun, Moş Crăciun!
La casa de om sărac,
S'a gătat făina'n sac
Şi n'avem să-ţi dăm colac,
Moş Crăciun!

Moş Crăciun, Moş Crăciun!
Pe toate răzoarele,
Pe toate ogoarele
Ne-am trudit picioarele,
Moş Crăciun!

Moş Crăciun, Moş Crăciun!
Toate săptămânile
Ne-am ostenit mânile
Şi-am adunat grânele,
Moş Crăciun!

Moş Crăciun, Moş Crăciun!
Slujim slujba satului,
Ţarina bogatului,
Pajura 'mpăratului,
Moş Crăciun!

Moş Crăciun, Moş Crăciun!
Pe toate cărările,
Îţi cântăm cântările,
Ardem lumânările,
Moş Crăciun!

UN OM

Rămas bun, biete mâni de trudă,
Atâta vreme 'mpovărate,
Ce stați pe pieptul slab acuma
Întâia dată 'ncrucișate.
Ostaș al sfintei munci depline,
De-acum pământul te așteaptă,
La judecata cea din urmă
Tu vei găsì cumpănă dreaptă!

Cinstită slugă credincioasă,
Vor odihnì a tale moaşte,
Doar glia neagră şi mănoasă
Atât de bine te cunoaşte...
Închişii ochi n'or să mai ştie
Şi nu s'or tulburà de jale,
Când cai străini vor paşte iarba
De pe movila gropii tale.

Azi nu mai e îngust bordeiul
Să 'ncapă jalea ta amară,
Din iconiţa ei Preasfânta
Te vede cea din urmă sară...
La cap un muc de lumânare
Învie 'ncet şi dă să moară,
Asemeni visurilor tale
În sufletul de-odinioară!

Numai o babă milostivă
Îţi străjuie la căpătâie
Şi pe cărbunii din jertfelnic
Aşează boabe de tămâie.
De pe blidar un biet opaiţ
Îşi joacă para tulburată,
Pe faţa strânsă supt bărbie
C'o legătură 'mprumutată.

Încet s'apropie de tine
Şi-ţi pune-un ban în mâna slabă,
Îi tremură durerea 'n gene
Şi 'ncepe-a plânge biata babă...
Îi fură tânguirea vântul
Ce bate 'n drumul lui fereasta:
— Vai de norocul tău, vecine,
De ce-ai mai fost pe lumea asta?...

S'abat în mintea ei bătrână
Frânturi din rostul tău pe lume,
Cum doi băieţi ţi-s slugi departe
Şi nu le-ai mai ştiut de nume.
Din trei feciori ce-aveai, războiul
Ţi l-a 'ngropat pe cel mai mare,
O fată-i moartă de ruşine,
Nevasta ta de supărare.

Se zbate 'n sfeşnic lumânarea
Şi moare 'n stingere domoală,
A adormit în lacrimi baba
Şi capul i-a căzut în poală...
Prin geamul spart clipeşte luna,
O clipă numai se arată
Şi 'n perna ei de nori ascunde
În pripă faţa ruşinată...

Un popă 'n grabnice tropare
Te va petrece dimineaţă
Şi poate nimeni nu va plânge
Plecarea asta din viaţă...
De lângă şură, răzimată,
Te va privì muncita sapă,
De-ar şti vorbì, surata bună
Amar te-ar prohodì la groapă:

O viaţă 'ntreag' am fost tovarăşi
În ploi şi 'n arşiţă de soare,
De truda palmei tale aspre
Eu m'am făcut strălucitoare.
Sclipirea mea spune ruşinea
Şi jalea care mă purtà,
M'ai frânt de glia tuturora,
Dar n'am săpat moşia ta!

IN MUNŢI

Voi munţilor mândrii, moşnegi cununaţi
Cu stelele bolţii albastre,
În leagănul vostru de codrii şi stânci
Dorm toate poveştile noastre.
Alături de şoimii cu ochii aprinşi
Din tainica voastră dumbravă,
Se 'nalţă 'ndrăzneţe 'n lumina din cer
Şi visele noastre de slavă.

În voi îşi deşteaptă plânsorile ei
Frumoasa mea ţară săracă,
Cu braţe lipsite de-al luptei fior
Şi buze ursite să tacă.
La voi vine jalea-i, când vifor păgân
Purcede strigarea să-i frângă,
În cântec o schimbă pădurea de brazi
Şi 'n lume-o trimite să plângă.

La voi mă îndrumă 'n cărările ei
Şi biata mea soartă pribeagă,
Pădurea cea veşnic lipsită de somn
Mi-e sfântă și-atâta de dragă.
Cântarea măiastră din codrii cărunți
Dă strunelor mele povaţă,
Şi-o mândră poveste strivită de vremi
Truditul meu suflet învață.

Din culmea pleşuvă cu creştetul alb
Privirea mea sboară departe
Şi 'n mintea supusă tresare aprins
Fiorul măririlor moarte.
Un vaier amarnic se zbate 'n amurg
Şi moare în zvonuri de ape,
Al munţilor vaier mă zbuciumă 'n piept
Şi-mi tremură plânsu'n pleoape.

O vitregă soartă cu patima ei
Pe 'ntinsele culmi și poiene,
În vremuri pitice, iubirii de frați
Ziditu-i-a graniți viclene...
A pus miezuine și stavil'a pus
Rupându-vă creștetu'n două,
Când domnul stăpân pe pământ şi pe cer
Pe voi v-a dat, munţilor, nouă!

Vă arde ruşinea din creştet, — ades'
Voi aspră porniţi vijelie —
Şi sufletu-mi lacom vă soarbe atunci
Năpraznica voastră mânie!
Din urletul vostru sub ceriul aprins,
Din ploaia de trăznete grele
S'a naşte odată, plutind peste vremi,
Cântarea cântărilor mele!

MI-A BĂTUT UN MOŞ LA POARTĂ

Mi-a bătut un moş la poartă,
Biet ţăran cu ţundra sură,
Îl lătrau departe câinii
Când să-mi vie 'n bătătură.

Cu sfiala lui senină
Mi-a trecut cucernic pragul,
Ca un sol din altă lume
Zâmbitor păşeà moşneagul.

Câte nu ne povestirăm
Stând alăturea la masă?...
Sfânta mea copilărie
Mi-a venit cu el în casă.

Rând pe rând îmi înviară
Năzuinţe frânte 'n două,
Dela satul de sub munte
Până 'n lumea asta nouă.

Murmurà încet în barbă,
Se trudeà să mă 'nţeleagă,
Sta pe gânduri dus bătrânul
Când i-am spus povestea 'ntreagă.

Mi-a plecat cu ochii umezi
De amara 'nvăţătură:
— N'o mai spune nimănuia,
Biet moşneag cu ţundra sură!...

DOINA

O doină plânge sus pe culme,
Din fluier unde limpezi cad
Şi legănate lin s'afundă
În pacea codrilor de brad...

Cântare, meşteră cântare,
Te stingi acum încet-încet,
Şi-adormi pierdută 'n tremurarea
Oftării blânde din brădet...

Mi-ai picurat un strop în suflet
Din taina vremii de demult,
Şi plânsul veacurilor duse
Mă înfioară când te-ascult...

Cum te-ai topit acum în noapte
Eu stau cu inima la sfat:
În care brad, de care creangă,
Plânsoarea ta s'a aninat?...

Şi cât vei mai trăi acolo,
Tu soră pururea cu noi,
Când va fi mort de mult ciobanul
Şi moartă turma lui de oi?...

Târziu odată, — cine ştie? —
Trecând pe-aici, un călător
Te va culege dintr'o floare,
De dup'o aripă de nor...

Te-a coborî în largul văii
Şi-o lume te va ascultà,
Şi-o lume 'ntreagă va începe
Să plângă cu durerea ta...

CARMEN LABORIS

Veniţi în horă de frăţie,
Străvechii câmpului străjeri,
Ce ocrotiţi de-o veşnicie
A muncii rodnice dureri.
Veniţi, plugari, veniţi oştenii
Celui mai vechiu şi sfânt războiu,
Tovarăşi buni ai Cosânzenii,
Veniţi cu noi !

În goana vieţii 'nviforată,
Strigaţi : Plugarii 'n veci nu pier,
Căci lor pământul sfânt li-e tată
Şi frate soarele din cer.

În casele cu grinzi bătrâne
Voi rostul lumii aşezaţi,
Sus dătătorilor de pâne,
În patimi şi credinţe fraţi,
Voi platnici de sudori şi sânge,
Voi cei bogaţi şi totuşi goi,
Veniţi să ne 'nvăţaţi a plânge,
Veniţi cu noi!

Veniţi stăruitoare gloată,
Strigaţi s'auză mici şi mari:
E răzimată lumea toată
Pe palme aspre de plugari!

Năpraznic vifor de dreptate
Vă doarme 'n sufletu 'noptat
Şi spală lumea de păcate
Când rele mâni l'au deşteptat,
De grele vremi de mai 'nainte
De-al răsplătirii greu şuvoi,
Veniţi aducători aminte,
Veniţi cu noi!

Strigaţi să ştie largul zării,
S'auză toţi câţi trag în jug:
Că focul roş al răzbunării
Topeşte fierele de plug!

POET

Când l-au închis după zăbrele
Şi paznicii l-au petrecut,
L-au despoiat de toate cele,
De tot sărmanul lui avut...

L-au dus aşà 'ntre răsvrătiţii
De după zidul fără glas,
Dar şi-au uitat nenorociţii
Că gândurile i-au rămas.

Nebănuitul lor tezaur
Nebunii 'ntreg i l-au lăsat
Şi 'n giulgiul lor tivit cu aur
El sufletul şi-a 'mpresurat.

Zadarnic bate din aripă
Şi 'n goană moartea-i dă fiori,
Zadarnic huhurezii ţipă
Din turla negrei închisori.

În mândră vraje se desfată
Ungheru 'ngust şi nevoiaş
Şi-i o grădină fermecată
Chilia de puşcăriaş...

Iar dacă tainic câte-o rază
Coboară tremurând pe pat,
Ea 'nfiorată luminează
În visul unui împărat...

SUMARUL